

Program prac konserwatorskich

Przedmiot programu:

Restauracja i konserwacja z elementami rekonstrukcji nagrobka **Matyldy z Czarnomskich, Jaroszyńskiej**. Pomnik znajduje się na starym cmentarzu w Montmorency, kwatery G, grób 792. Wymiary całkowite nagrobka: (25-96) x 100 x 200 cm. Wymiary płyty nakrywającej: 8 x 80 x 182 cm. U wezłowania, na niewielkim postumencie (20 x 22 x 20 cm.), znajduje się marmurowy krzyż, którego wymiary to 56 x 39 x 11 cm. Wysokość krzyża kutego na płycie 25 cm.

Opis nagrobka:

Nagrobek zbudowany na planie prostokąta. Na niskim cokole posadowione są, schodkowo, niska tumba, na której spoczywa płaska płyta nakrywająca, wykraczająca nieznacznie poza obrys tumby grobowej. Nagrobek nie posiada podstawy płytowej, a kamienie cokołu są posadowione bezpośrednio na murowanych ścianach piwnicy grobowej. Płyta zamontowana jest ze znacznym spadkiem ku przodowi. Na płycie znajdują się kute inskrypcje, a ponad nimi jest wykuty krzyż. U wezłowania na niewielkim profilowanym postumencie, zamontowany jest niewielki krzyż. Nagrobek częściowo jest z wapienia (cokół, tumba) i częściowo z białego marmuru (płyta, krzyż). Pierwotnie na cokole zamontowane było metalowe ogrodzenie, o czym świadczą otwory montażowe.

Stan zachowania obiektu:

Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej jest w bardzo złym stanie zachowania. Ogólnie cały nagrobek uległ destabilizacji, szczególnie w czasie prac ziemnych, przeprowadzonych niedawno w pobliżu, w czasie likwidacji jednego z nagrobków. Poszczególne elementy pomnika uległy rozsunięciu, rozspoinowaniu i zapadnięciu. Jest możliwe, że elementy podstawy - ściany piwnicy uległy zniszczeniu i zapadnięciu. Są one częściowo zasypane więc trudno o dokładną ocenę. Dodatkowo działanie niszczące ma woda opadowa, spływająca z górnej alejki, która tworzy wyrwy w podłożu. Elementy jednego z boków uległy popękaniu. Klamrowania i spoinowanie obecnie praktycznie nie istnieją. Marmurowa płyta nakrywająca jest zsunięta do przodu. Posiada ona drobne spękania na bokach związanej z deformacją marmuru. W narożnikach cokołu i ścian tumby, kamień posiada bardzo duże ubytki.

Uszkodzenia powstały z powodu rozsadzenia przez korodujący metal ogrodzenia, które pierwotnie było zamocowane w cokole, oraz klamer spinających. Powierzchnia kamienia posiada w wielu miejscach ubytki warstwy powierzchniowej, oraz wyługowania, co powoduje dalszą dezintegrację kamienia.

Całość pomnika pokryta jest wtórnymi nawarstwieniami biologicznymi i chemicznymi, które w szczególności występują obficie na płaskich, poziomych powierzchniach płyty nakrywającej i innych elementów, szczególnie we fragmentach z zdeintegrowaną i porowatą teksturą kamienia. Elementy cokołu pokrywa gruba warstwa ziemi i żwiru, naniesionych przez wodę. Inskrypcje są bardzo słabo czytelne.

Dokumentacja fotograficzna obiektu:

Fot. 1. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok z przodu od strony południowej. Stan na maj 2025r.

Fot. 2. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok lewego boku od strony zachodniej. Stan na 2024r.

Fot. 3. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok z tyłu od strony północnej. Stan na maj 2025r.

Fot. 4. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok prawego boku od strony wschodniej. Stan na maj 2025r.

Fot. 5. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok trzy czwarte od strony południowo wschodniej. Stan na 2024r.

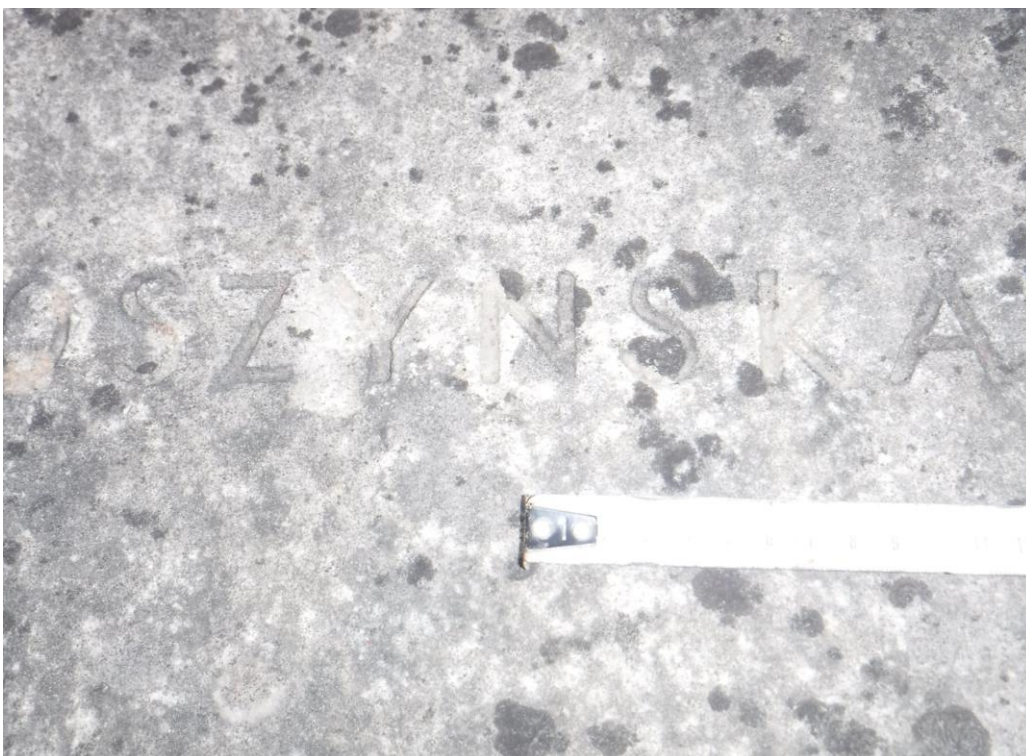
Fot. 6. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok wraz z sąsiednim polem grobowym. Stan na 2024r.

Fot. 7. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok wraz z sąsiednim polem grobowym. Stan na 2024r.

Fot. 8. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Zbliżenie na marmurowy krzyż. Stan na maj 2025r.

Fot. 9. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Zbliżenie na inskrypcje. Stan na maj 2025r.

Fot. 10. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok z tyłu na całkowicie rozpadniętą tumbę grobową. Stan na maj 2025r.

Fot. 11. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Widok na piwnicę grobową poprzez szczelinę w tumbie grobowej. Stan na maj 2025r.

Fot. 12. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Zbliżenie na duże ubytki w cokole. Stan na maj 2025r..

Fot. 13. Nagrobek Matyldy Jaroszyńskiej na cmentarzu Champaux w Montmorency, Francja. Zbliżenie na jedno z pęknięć w płycie nakrywającej. Stan na maj 2025r.

Proponowane postępowanie konserwatorskie:

1. Wykonanie dokumentacji stanu zachowania, fotograficznej, opisowej. Kontynuacja prac dokumentacyjnych do momentu zakończenia konserwacji obiektu.
2. Demontaż płyty nakrywającej, a następnie pozostałych elementów nagrobka w celu wykonania naprawy i wzmocnienia górnej partii ścian piwnicy (podstawy nagrobka).
3. Wykonanie drewnianego szalaunku, a następnie wykonanie betonowego zwieńczenia ścian piwnicy wysokości ok. 20cm., która będzie stanowić nową podstawę pod nagrobek.
4. Rozpoczęcie prac przy obiekcie - dezynfekcja środkami biobójczymi. (Alkutex Grunbelag, Adolit M flüssig firmy *Remmers*, Niemcy).
5. Usunięcie wtórnych nawarstwień biologicznych z wapiennych elementów nagrobka, metodami mechanicznymi, (szpachle, szczotki, woda pod ciśnieniem) i chemicznymi (20% wodny roztwór podchlorynu wapniowego).
6. Dodatkowe doczyszczanie i usunięcie ciemnych nawarstwień chemicznych z kamieni wapiennych, metodami mechanicznymi (szlifowanie ręczne drobnym korundem i papierami ściernymi, oraz metodą ścierno - strumieniową.).
7. Wysuszenie, a następnie sklejenie połamanych kawałków ze sobą, oraz wzmocnienie, od strony odwrocia, elementami z włókna szklanego, bądź stali nierdzewnej. Wszystko przy użyciu żywicy epoksydowej Akepox 5010, firmy *Akemi*, Niemcy.
8. Uzupełnienie największych ubytków w elementach kamiennych, flekami z kamienia naturalnego o charakterystyce zbliżonej do materiału pierwotnego. Montaż kamiennych fleków z użyciem klejów mineralnych, (np. mineralna zaprawa klejowa Marmorkleber, firmy *Remmers*). Ewentualne wykonanie wzmocnienia dodatkowymi konstrukcjami (stal nierdzewna, włókno szklane).
9. Ponowny montaż elementów cokołu i tumby grobowej z użyciem klejów mineralnych, (np. mineralna zaprawa klejowa Marmorkleber, firmy *Remmers*).
10. Wykonanie klamrowania wszystkich elementów cokołu wewnątrz nagrobka, elementami ze stali nierdzewnej. Wszystko przy użyciu żywicy epoksydowej Akepox 5010, firmy *Akemi*, Niemcy.
11. Uzupełnienie ubytków powstałych na bokach płyty nakrywającej, oraz pozostałych ubytków w elementach marmurowych, przy użyciu żywicy poliestrowej Marmorkitt 1000, *Akemi*, Niemcy z wypełniaczem z mączki marmurowej i mączki szklanej.
12. Kolorystyczne uczytelnienie liternictwa na płycie, np. srebrzysto-szara farba Metallic 815, firmy *RoyalTalens*, Holandia)

13. Uzupełnienie pozostałych, drobnych ubytków kamieni odpowiednio dobranymi masami mineralnymi opartymi na spoiwach powietrznych i hydraulicznych (wapno dołowane, biały cement portlandzki) i odpowiednich wypełniaczy (mączka wapienna, drobnoziarnisty piasek kwarcowy, pigmenty mineralne). W przypadku bardziej rozległych uzupełnień, jak również miejsc wystających poza powierzchnie kamienia, należy najpierw wykonać rodzaj zbrojenia z cienkiego drutu ze stali żywicy epoksydowej Akepox 5010, firma *Akemi*, Niemcy.
14. Wypełnienie spoin pomiędzy poszczególnymi blokami kamienia (cementowo-wapienne zaprawy mineralne z wapienno - kwarcowym wypełniaczem).
15. Kolorystyczne scalenie rekonstrukcji i uzupełnień (zawiesina suchych pigmentów w spoiwie krzemianowym, np. Keim-Fixativ, firmy *Keim*, Niemcy).
16. Ostateczna dezynfekcja wszystkich kamieni biocydami (BFA, firmy *Remmers*, Niemcy, Lichenicida, firma *Bresciani*, Włochy).
17. Hydrofobizacja elementów wapiennych pomnika, oraz murowanego cokołu preparatem opartym na silanach, np. Funcosil FC firmy *Remmers*, Niemcy, albo Dynasil kamień firmy *Konsil*, Polska.
18. Zabezpieczenie marmurowej powierzchni przed wodami opadowymi, woskiem mikrokryształicznym Cosmoloid H80, rozpuszczonym w benzynie lakowej, bądź tempertynie, nałożonym dwukrotnie.
19. Wykonanie końcowej dokumentacji konserwatorskiej.

Program prac przygotował - mgr Jakub Kurkiewicz